

Respons

Irak: Oppdatert informasjon om sponsorkravet (*kefala*) for internflyktninger og returnerte som ønsker å bosette seg i Bagdad

- Gjelder sponsorkravet fortsatt?
- Finnes det unntak?
- Alternative reiseruter fra Anbar til Bagdad
- Risiko forbundet ved å krysse sjekkpunkt på vei til Bagdad
- Prosedyrer for registrering etter at man har kommet inn i Bagdad
- Retur fra utlandet

Denne responsen inneholder oppdatert informasjon om hvilke muligheter internt fordrevne irakere nå har til å komme inn i Bagdad. Nye opplysninger bygger på et notat fra UNHCR, publisert i mars 2016, og på informasjon innhentet av Landinfo og den svenske landkunnskapsenheten Lifos på en felles tjenestereise til Bagdad¹ og Amman i mars 2016.

Siden februar i år er adgangen til Bagdad blitt så begrenset for sunnimuslimske arabiske internflyktninger at det ikke lenger spiller noen rolle om man har sponsor eller ikke. Bare i enkelte tilfeller kan man komme inn med sponsor.

Bakgrunn

Som følge av stor pågang av internt fordrevne til Bagdad siden ISIL tok kontroll over store deler av det sunnidominerte Irak i 2014, ble det i løpet av høsten samme år innført adgangskontroll til byen. Adgangskontrollen besto av en sikkerhetssjekk av hver enkelt person og krav om en sponsor for hver familie som ønsket opphold. Denne ordningen er redegjort for i en Landinfo respons fra oktober 2015.

¹ Landinfo var ikke med på møtene i Bagdad.

I korte trekk gikk ordningen ut på følgende:

Internt fordrevne fra Anbar som ønsket å søke tilflukt i Bagdad, måtte vise til en såkalt sponsor fra Bagdad. Sponsoren måtte møte personlig på sjekkpunktet ved Bzeibiz-broen på grensen mellom Anbar og Bagdad og ha med følgende dokumentasjon: ID-kort, bostedskort, leiekontrakt eller skjøte på hus, samt en tillatelse fra bydelsmyndighetene om at den sponsede kan bo i distriktet.

Myndighetene ved sjekkpunktet hadde autoritet til å innvilge eller avvise de internt fordrevne ut fra egen vurdering. Prosedyrene kunne variere avhengig av hva slags type sikkerhetskontroll som ble brukt, og det kunne ta fra en til flere dager.

Personer som ble klarert for innreise til Bagdad, fikk et dokument på dette. Dette dokumentet måtte vises frem på oppfordring ved sjekkpunkt inne i byen.

Ifølge Iraks Migrasjons- og forflytningsdepartementet ble sponsorkravet innført for å begrense tilstrømmingen av internt fordrevne fra Anbar provins og for å hindre ISIL i å sende infiltratører blant dem (møte med Lifos, Bagdad 1. mars 2016). Ifølge representanten for dette departementet gjelder sponsorkravet fortsatt, men kun for personer fra Anbar. Andre kilder (Iraqi Health Aid Organization, møte 2016; klanleder for Albu Nimer-stammen, møte 2016; internasjonal organisasjon i Bagdad, møte 2016) har imidlertid vært av den oppfatning at det har blitt påkrevet av alle sunnimuslimske internflyktninger som kommer fra, eller har reist gjennom, ISIL-kontrollerte områder.

Grunnen til denne tilsynelatende uenigheten kan skyldes at strømmen av nye internt fordrevne til Bagdad siden oktober 2015 i det store og hele har kommet fra Anbar provins. Personer som i den senere tid har flyktet fra områder i andre provinser som Salah al-Din, Ninewa, Kirkuk og Diyala, har søkt tilflukt i tryggere områder i disse provinsene der det ikke foreligger krav om sponsor. For Anbar-flyktningene er imidlertid Bagdad et mer nærliggende fluktalternativ, og for å komme inn i Bagdad må de krysse Bzeibiz-broen. Det er altså ved et sjekkpunkt ved denne broen at en har måttet bli sikkerhetsklarert og hvor man har måttet dokumentere at en har en sponsor for å slippe gjennom.

I mai 2015 ble det også innført restriksjoner om innreise til Kerbala og Babylon provins.

Praksisendring i februar 2016

Ifølge UNHCR (2016) ble praksisen med å slippe internflyktninger med sponsor inn i Bagdad, endret i februar 2016. Fra da ble adgangen for internflyktninger innskrenket til et minimum. Andre kilder uttaler seg ikke like kategorisk med tanke på at det skjedde en praksisendring i februar.

Gjelder sponsorkravet fortsatt?

Ifølge UNHCR (2016) har Bzeibiz-broen vært stengt siden februar 2016. Selv personer med sponsor i Bagdad skal ha blitt avvist etter det. Nye internflyktninger har blitt henvist til leire i Ameriyat al Falluja og andre steder i Anbar provins.

Kilder Landinfo og Lifos møtte i Amman, deriblant den frivillige irakiske organisasjonen Iraqi Health Aid Organization, som bl.a. bistår internt fordrevne flere steder i Irak, inkludert Bagdad, hevdet også at det nå var nær sagt umulig å komme inn i Bagdad for nye internt

Respons Irak: Oppdatert informasjon om sponsorkravet (kefala) for internflyktninger og returnerte som ønsker å bosette seg i Bagdad

fordrevne fordi veiene var blokkert. De eneste som slipper igjennom, ifølge denne kilden, er tidligere politimenn og medlemmer av Sahwa-styrken², da myndighetene skal være interessert i å rekruttere dem til ny tjeneste i politiet.

En internasjonal organisasjon med god kjennskap til temaet, men som av ulike grunner ikke ønsker å bli sitert, var også av den oppfatning at grensen til Bagdad var stengt for internt fordrevne sunnimuslimer. Andre kilder som delegasjonen møtte i Amman, mente at sponsorkravet fortsatt var i funksjon, men de hevdet likevel at det var blitt svært vanskelig å få adgang til Bagdad.

Ceasefire Centre for Civilian Rights og Minority Rights Group International (Higel 2016) skriver i sin rapport fra mars at sponsorkravet fortsatt gjelder, og at man trenger to sponsorer for å bli sikkerhetsklarert. I rapporten fremgår det også at mange må vente i dagevis, og noen ganger i flere uker, mens myndighetene foretar sikkerhetsklareringen, og at mange ender opp med å bestikke Bagdad-beboere for å stille som sponsor for å slippe gjennom. Landinfo har ikke sett noe annet sted at det på noe tidspunkt har vært krav om to sponsorer.

På tross av noe divergerende informasjon om hvorvidt det fortsatt er mulig å få adgang til Bagdad som internt fordreven sunnimuslim, legger Landinfo til grunn at det nærmest er umulig. Etter siste tids masseflukt fra Falluja har man sett at disse ikke har fått innpass i Bagdad, men derimot blitt plassert i leire i Ameriyat al Falluja, Habbaniya Tourist City og andre steder i Anbar provins.

Det finnes ingen tilgjengelig informasjon om hvor lenge innfartsveien til Bagdad vil være stengt, men det er grunn til å tro at dette vil vare så lenge myndighetene i Bagdad mener det er behov for det.

Så snart byene i Anbar er klarert for retur, vil en stor andel av de internt fordrevne derfra returnere. En klanleder fra Albu Nimer-stammen, som Landinfo og Lifos møtte i Amman, som selv har flere internt fordrevne slektninger fra Anbar i Bagdad, mente at internt fordrevne derfra heller ville bo i telt på eget hjemsted enn å bli værende i Bagdad.

Finnes det unntak?

Offentlige ansatte fra Anbar, som enten bor i Bagdad eller har familien boende der, får tillatelse til å pendle. For å få slik tillatelse kreves en bekreftelse fra arbeidsgiver om arbeidsforholdet samt gyldig ID-kort. Tillatelsen er gyldig i 48 timer. Tilsvarende tillatelse gis til offentlige ansatte i Anbar som må inn til Bagdad for å heve lønn eller pensjon. For sistnevnte gruppe er det ikke krav om å ha familie boende i Bagdad.

Ifølge Migrasjons- og forflytningsdepartementet, som hevdet at sponsorkravet fortsatt ble praktisert, fantes det unntak for eldre og syke. Personer som kunne dokumentere behov for helsehjelp og time for akutt behandling ved sykehus, kunne oppsøke sykehus uten sponsor. Ifølge en representant for en internasjonal organisasjon (møte 2016) som ikke vil bli sitert, måtte pasientene bli henvist fra et sykehus i Amariyat al Falluja, og fraktes i ambulanse derfra. Personer som fikk innreisetillatelse på medisinsk grunnlag, fikk kun reise inn i følge med et familiemedlem. Så snart behandlingen var gjennomført, og pasienten var i stand til

² Klansbasert regjeringsstøttet sunnimilits som amerikanerne opprinnelig opprettet i Anbar for å bekjempe Al Qaida i Irak i 2006.

det, måtte vedkommende forlate Bagdad. Ifølge UNHCR (e-post 2016) skal flere personer som kvalifiserte for behandling i Bagdad, imidlertid ha blitt nektet innreise.

Alternative reiseruter til Bagdad

Siden all trafikk over Bzeibiz-broen har vært strengt regulert eller helt stengt, har det likevel vært mulig å ta seg inn i Bagdad andre steder. Alternativ rute har vært via Kerbala og Babylon. På tross av adgangsregulering ved sjekkpunktene inn til disse provinsene, later det til at kontrollen har vært mindre rigid her enn ved Bzeibiz, ifølge en av kildene Landinfo og Lifos møte i Amman i mars 2016. Det ble hevdet at man kunne passere disse sjekkpunktene dersom man hadde de rette kontaktene og betalte bestiktelser (klanleder fra Albu Nimer-stammen, møte 2016). Ifølge en representant for High Commission for Human Rights (HCHR), som Lifos møte i Bagdad 3. mars 2016, tar ikke Kerbala og Babylon imot internt fordrevne fra Anbar. Representanten for Migrasjons- og forflytningsdepartementet sa det samme (møte 2016), at provinsmyndighetene i Kerbala ikke har kapasitet til å ta imot flere flyktninger fra Anbar. En internasjonal organisasjon i Bagdad, som ikke ønsker å bli sitert, var også av den oppfatning at kontrollen ved andre sjekkpunkter enn Bzeibiz var vilkårlig (møte 2016).

Klanlederen fra Albu Nimer-stammen har hjulpet flere slektninger med å ta seg inn til Bagdad via Kerbala. Sjekkpunktet inn til Kerbala fra Anbar ligger ved Buhairat al Razzaza (Razzaza-innsjøen). Ved å betale en offiser i Kerbala som han kjente fra tidligere, fikk familiemedlemmene passere gjennom dette sjekkpunktet. Det ble videre sagt at det kan være lettere å passere dersom man unngår å si at man er på vei til Bagdad, men heller sier at man skal til Najaf. Man må regne med å bli utsatt for dårlig behandling og trakassering på sjekkpunktet, men ved å betale bestiktelser, kan det være mulig å passere.

Herfra kan man reise videre mot Bagdad via Najaf og Babylon, selv om en også må gjennom sjekkpunkt ved Jurf al-Sakhar for å komme inn til Babylon. Klanlederen mente det var en fordel å kjøre med en sjiamuslimsk sjåfør. Som eksempel på hvordan noen familier ordner innreise til og oppholdstillatelse i Bagdad, ble følgende metode nevnt:

En familie kan reise fra Anbar via Kerbala og Najaf. Der skaffer man seg en sjiamuslimsk sjåfør, og far og sønn reiser med ham inn til Bagdad via Hilla. De sier til vaktene på sjekkpunktet inn til Bagdad at sønnen er syk og trenger helsehjelp. Vel fremme i Bagdad, registrerer faren familien som internt fordrevne, og senere kan han hente resten av familien. Bestiktelser betales i alle ledd.

Landinfo understreker at det er høyst irregulært å ta seg inn i Bagdad på denne måten.

Risiko forbundet ved å krysse sjekkpunkt på vei til Bagdad

Forsøk på å ta seg inn i Bagdad kan være risikabelt, selv om man reiser inn lovlig. Flere kilder har rapportert om at internt fordrevne har blitt arrestert og holdt i varetekt på vei inn til byen på grunn av mistanke om ISIL-tilknytning (UN General Assembly Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 27. juli 2015, paragraf 46, sitert i UNHCR 2016, s. 12 i note 66; HRW 2016a; HRW 2016b). Arrestasjonene og bortføringene har angivelig blitt utført av militser med tilknytning til Folkemobiliseringsstyrkene ved Al-Razzazah-sjekkpunktet og ved Bzeibiz-broen (UNHCR 2016, s. 13). Noen har blitt løslatt

Respons Irak: Oppdatert informasjon om sponsorkravet (kefala) for internflyktninger og returnerte som ønsker å bosette seg i Bagdad

etter utbetaling av løsepenger, mens andre fortsatt er forsvunnet. Samme kilder melder om at flere også har blitt funnet drept. Blant de forvunne var offentlige ansatte som var på vei inn til Bagdad for å heve sine lønninger.

Ifølge klanlederen fra Albu Nimer-stammen, som Landinfo og Lifos møtte i Amman (2016), er den Iran-støttede militsen Kataib Hezbollah mistenkt for å stå bak flere av bortføringene og drapene. Ifølge denne kilden snakker vaktene ved Al-Razzaza-sjekkpunktet farsi, hvilket støtter teorien om at Kataib Hezbollah er involvert (klanleder fra Albu Nimer-stammen). Bortføringene skal ha skjedd både høsten 2015 og i januar 2016. Bare i løpet av en dag i januar 2016 skal angivelig 300 personer ha blitt bortført (Muslim Scholars Association, møte 2016).

Ifølge Landinfos kilder i Amman (klanleder fra Albu Nimer-stammen; Muslim Scholars Association), blir alle sunnimuslimer ansett som ISIL-lojale av de sjiamuslimske militsene, selv om de jobbet for det offentlige. Samtidig, hevdet de, ser ISIL på dem som fiender, fordi de jobber for regjeringen.

Prosedyrer for registrering etter at man har kommet inn i Bagdad

Ansvar for sikkerhetsklarering av internt fordrevne som ønsker adgang til Bagdad, er underlagt Innenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet. Ved ankomst til provinsgrensen blir man registrert i ISFs sikkerhetsdatabase (internasjonal organisasjon i Bagdad som ønsker å være anonym, møte 2016). Etter ankomst i Bagdad må man skaffe en bekreftelse (et kort) fra Bagdads militære operasjonskommando som viser at man er sikkerhetsklarert. Det kan ta ca. to uker.

Personer som har fått dette kortet, må deretter registrere seg hos lokale myndigheter for å få oppholdstillatelse. Det finnes to kontorer, et i Karkh og et i Rusafa. Disse er underlagt Migrasjons- og forflytningsdepartementet (møte 2016).

Bostedsregistreringskortet inneholder informasjon om ankomstdato, antall familiemedlemmer og opprinnelig bosted (ett kort per familie). Dette kortet gir tilgang til kommunale tjenester og skolegang for barna.

Ifølge Ceasefire Centre for Civilian Rights & Minority Rights Group International (Higel 2016) er prosedyren for å skaffe til veie en bostedstillatelse i Bagdad både tidkrevende og forbundet med problemer. Familier som mangler matrasjoneringskortet (PDS-kortet), statsborgerskapsbevis eller ID-kort, vil få problemer med å få utstedt bostedstillatelse. På den annen side vil personer uten tilstrekkelig ID-dokumentasjon ikke slippe inn i byen i utgangspunktet. Uansett, hevdes det i rapporten, vil det koste både mye tid og penger, i bestikklser og transportkostnader, å få bostedstillatelse i Bagdad. Dette skyldes at en må oppsøke diverse kontorer som kan ligge langt unna bostedet, og en må påregne å betale bestikklser i alle ledd.

Retur fra utlandet

Selv om det er vanskelig for internt fordrevne sunnimuslimer å ta seg inn i Bagdad, er det fortsatt mulig å ankomme byen fra utlandet, via Bagdad Internasjonale Flyplass. Migrasjons- og forflytningsdepartementet meddelte Lifos i møte i mars 2016 at de mottar returnerte irakere fra flere europeiske land.

Respons Irak: Oppdatert informasjon om sponsorkravet (kefala) for internflyktninger og returnerte som ønsker å bosette seg i Bagdad

Ifølge politiet på flyplassen blir ingen spurt om en sponsor ved ankomst til flyplassen. Alle slipper inn så fremt de har gyldig pass og ikke er ettersøkt av politiet (møte 2016). En representant for den uavhengige statlige organisasjonen High Commission for Human Rights (HCHR), som skal overvåke menneskerettighetssituasjonen i landet, sa det samme. Ingen blir spurt om sponsor ved innreise til Bagdad via flyplassen. En iraker som har vært ute av landet noen år, må imidlertid registrere seg i bydelen han skal bo i og søke om ny bostedstillatelse (residence card) hos politiet. Migrasjons- og forflytningsdepartementet må deretter innvilge permanent oppholdstillatelse til personen.

Opplysningene om at man ikke blir spurt om en sponsor ved ankomst til Bagdad via flyplassen, samstemmer med informasjon vi har fått fra en relevant internasjonal organisasjon i Bagdad, som av ulike grunner ønsker å være anonym (e-post 6. juni 2016). Denne organisasjonen hevder imidlertid at sunnimuslimer blir spurt om en sponsor for å få bostedstillatelse dersom de ikke allerede er registrert der.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Higel, L. (2016, 13. april). *Iraq's Displacement Crisis: Security and protection*. London: Ceasefire Centre for Civilian Rights & Minority Rights Group International. Tilgjengelig fra <http://minorityrights.org/publications/iraqs-displacement-crisis-security-and-protection/> [lastet ned 22. juni 2016]
- HRW (2016a, 24. april). *Iraq: Protecting Civilians Key to Mosul Battle*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2016/04/24/iraq-protecting-civilians-key-mosul-battle> [lastet ned 30. juni 2016]
- HRW (2016b, 9. juni). *Iraq: Fallujah Abuses Test Control of Militias*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2016/06/09/iraq-fallujah-abuses-test-control-militias> [lastet ned 1. juli 2016]
- Landinfo (2015, 30. oktober). *Irak: Sponsorordning for internflyktninger som ønsker å bosette seg i Bagdad*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/3242/1/3242_1.pdf [lastet ned 1. juli 2016]

Respons Irak: Oppdatert informasjon om sponsorkravet (kefala) for internflyktninger og returnerte som ønsker å bosette seg i Bagdad

- UNHCR (2016, mai). *Relevant COI for Assessments on the Availability of an Internal Flight or Relocation Alternative (IFA/IRA) in Baghdad for Sunni Arabs from ISIS-Held Areas*. Bagdad: UNHCR. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/docid/575537dd4.html> [lastet ned 24. juni 2016]

Muntlige kilder

- Migrasjons- og forflytningsdepartementet. Møte med Lifos i Bagdad 1. mars 2016.
- Internasjonal organisasjon i Bagdad. Møte med Lifos i Bagdad 2. mars 2016.
- High Commission for Human Rights (HCHR). Møte med Lifos i Bagdad 3. mars 2016.
- Flyplasspolitiet ved Bagdad Internasjonale flyplass. Møte med Lifos i Bagdad 3. mars 2016.
- Iraqi Health Aid Organization. Møte i Amman 5. og 7. mars 2016.
- Sheikh fra Albu Nimr-stammen. Møte i Amman 6. mars 2016.
- Muslim Scholars Association. Møte i Amman 8. mars 2016.
- UNHCR Bagdad. E-post 12. mars 2016.
- Internasjonal organisasjon i Bagdad. E-post 6. juni 2016.

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.